

RÖSTRÄTT FÖR KVINNOR

Tidning utgiven av Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt.

MOTTO: Vi kunna aldrig göra så mycket för en stor sak som en stor sak kan göra för oss.

VII. ARG.

STOCKHOLM, 1 OKT. 1918

N:r 15.

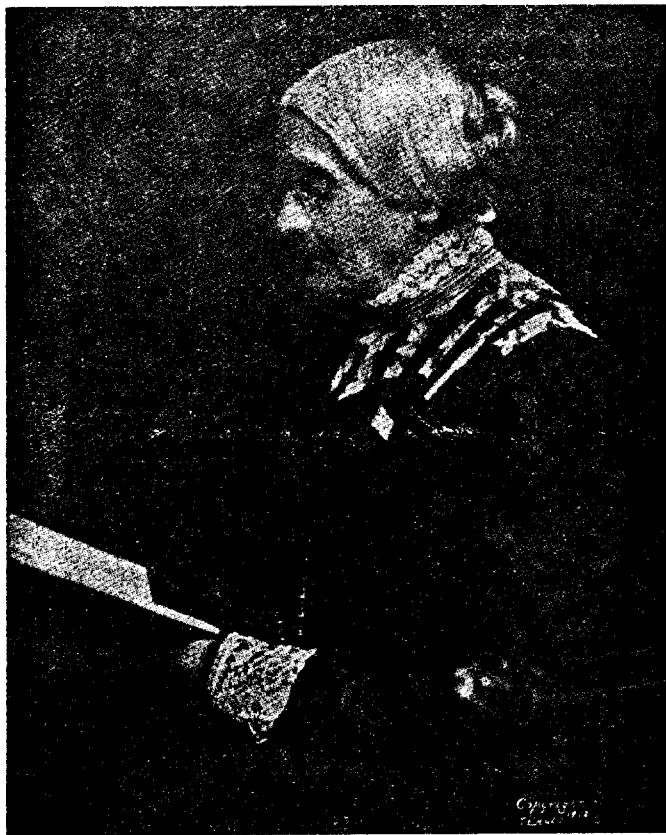
En av de största som brutit väg.

Franska revolutionen gjorde ingenting för kvinnorna. Den gav dem likställighet på schavotten, men när det blev tal om att formulera och utföra "de mänskliga rättigheterna", då glömdes kvinnorna, trots att det dock i dessa stormiga tider fanns röster, som påminde om dem.

I Amerika hade de mänskliga rättigheterna proklamerats tidigare än i Europa, men också här var det blott mäns rättigheter, som räknades för mänskliga — i oavhängighetsförklaringen 1776 räknas icke kvinnorna med. Kvinnorna gjorde sig påmint, men för lågmält, man hade inte tid med dem. I Amerika hade man ett annat förtryck, som högljuddare krävde sin lösning, de svarta människens. Och ur den jordmån, som antislaverirörelsen i Amerika skapade, växte kvinnorörelsen. De svarta männen fingo medborgerliga rättigheter, men icke de vita kvinnorna. Och i sin kamp för de svarta männen, en spontan och uppoffrande kamp, skapad ur en känsla av rättvisa, fingo kvinnorna lära, att just i denna kamp och efteråt blevo de åsidosatta som kvinnor.

Kvinnorna måste, medan de hjälpte de förtryckta negrerna, börja taga om hand sitt eget förtryck. Vi veta det, det hör till de grundläggande dragen i rösträttsrörelsens historia — minns till exempel hur på det stora antislaverimötet i London de amerikanska kvinnliga delegerade vägrades få vara med — för att de voro kvinnor. Vi veta det, men nutidens kvinnor ha säkert svårt att utan en smula möda verkligen sätta sig in i hur kränkande detta var. Än i dag är rashatet levande i Amerika. Än i dag ryggar den vita amerikanen för en närmare beröring med negern, han må vara professor och teoretiskt aldrig så erkänd. Men när det gällde kvinnorna, läto de vita männen sina egna kvinnor förödmjukas och tillbakasättas, under det att världen genljöd av indignation för dessa samma negrers skull, emedan de icke räknades som människor.

Birgittadagens kvinnogestalt.

SUSAN B. ANTHONY.

Failure is impossible.

(Susan B. Anthony.)

Att de amerikanska rösträttspionjärerna blevo kämpar i verklig mening, det blir allt mera klart, sett mot bakgrunden av slavrörelsen. Och sett mot bakgrunden av livet i detta unga land, där Susan B. Anthony en gång i effigie brändes på ett torg och ett slavmöte, där hon talade, hölls med detektivpolisen överallt bland mängden och med en laddad revolver på ordförande bordet.

Vem hon var.

Susan Anthony. Man har sett porträtt av henne som mycket gammal, en vörnadsvärd gammal dam, som det måste ha varit gripande att höra, då hon talade på möten ännu vid 84 års ålder. Men man glömmar lätt att hon varit ung och att just denna höga

ålder tyder på stålkraft i ungdom och -mannaålder, hade jag så när sagt. Vi sakna ju ord för detta begrepp hos kvinnor, den gängse uppfattningen tycker inte om att tänka sig kvinnor i 30-50-årsåldern som deras bästa, verksamaste år. Susan Anthony är inte någon snäll tant, som yngre rösträttskvinnor funnit rar och vörnadsvärdande. Hon är en ståtlig människa, en egendomligt utpräglad ledarbegåvning, en kvinna, som bidragit till icke blott att bygga upp Amerikas kvinnor, utan bygga upp sitt stora land med alla dess obegränsade möjligheter.

Hon var av kväkarsläkt, en sträng, förnämlig familj från det äldsta Amerika. Men hennes religiositet var så praktiskt inrättad på att göra det bätt-

re för människor, att den kortsynta mängden förföljde henne för irreligiositet. Hon levde på jorden och i nuet, men för en sak, som var henne helig, hon bar ett kors, fast ingen såg det. Hon har sagt rent ut, att vanligt praktiskt bondeförstånd syntes henne mera värdefullt än alltför mycket himmelskt vetande — man kan förstå hur ett sådant yttrande kunde tydas av de pietistiskt lagda anglosaxerna. Hon var en verklig amerikanska av pionjärens släkt, man kan, när man söker göra sig en bild av henne, inte se bort från hennes ursprung, från de samhällsförhållanden under vilka hon levde och från slavrörelsen, som måtte ha satt djupa spår i hela hennes riktning. Detta var hennes arv. Till hennes individualitet hörde alla dessa egenskaper, som hennes vän från senare år, Anna H. Shaw, räknar upp: hon var mångsidig, hade humor, mod, snabbhet, sympati, god uppfattning, styrka, överlägset gott förstånd, osjälviskhet. Därtill kom att hon var relativt fattig, hon hade icke ett eget hem förr än hon var 75 år och levde alltid knappt.

På sig själv tänkte hon aldrig. Då hon för första gången en kväll sökte upp Anna Shaw, låg denna till sängs efter ett ansträngande möte. Hon satte sig vid sängkanten och talade — om saken, alltid om saken. Hon talade ivrigt tills det dagades. Då insåg hon plötsligt att Anna Shaw måste vila och i dörren frågade hon, om Anna Shaw inte skulle behöva en kopp kaffe? Hon var då sjuttio år.

En av de detaljer, som bäst karakterisera hennes stålvilja är den, att hon var en i hela sitt liv driven talare, trots att hon ofta överfölls av en förlamning i stämbanden. Hon kunde då inte få fram ett ord, måste tvärtystna mitt i en mening. Anna Shaw var alltid med, hon fortsatte då talet — ingen av dem skrev sina tal. På den tiden, då Susan Anthony agiterade för kvinnornas rättigheter, fick man åka i kärror mil efter mil och tala på öppna platser i glödande hetta, man fick fåla trötthet och törst, men alltid vara "brinnande i anden". Det är något av en cowboys senior i detta och det goda

RÖSTRÄTT FÖR KVINNOR

utkommer den 1 och 15 i var månad.

Redaktör: VERA V. KREMER.

Redaktion och Exp.: 24 Brunkebergstorg 1

Redaktionstid: onsdag och lördag kl. 10—12.

Expeditionen öppen vardagar kl. 1—4.

Rikstel. 8690. Allm. tel. 147 29.

Telegramadress: Rösträtt, Stockholm

Prenumeration genom posten:

Pris för 1918 Kr. 2:70.

4:e kvartalet 75 öre.

Lösnummer 15 öre.

För utlandet sker prenumerations aningen genom posten eller genom insändande av kr. 3:25 i postvisning till tidningens exped.

Annonspris: 10 öre per mm. Å sista sidan, 15 öre å de övriga. Vid längre tids annonsering rabatt.

RÖSTRÄTTSBYRÅN

24 Brunkebergstorg 1, Stockholm

Allm. tel. 147 29. Rikstel. 86 00.

Öppen vardagar kl. 1—4 e. m.

L. K. P. R:s sekreterare träffas personligen kl. 1—3 e. m.

lynne, Susan Anthony alltid hade, är äkta amerikanskt.

Drag ur hennes liv.

På ett möte i Berlin 1904 av internationella kvinnorådet, där Carrie Chapman Catt först väckte tanken på en internationell rösträttsallians, togs Susan B. Anthony emot av tyska kejsarinnan, som i parentes sagt oklanderligt behärskade alla kulturspråken. Kejsarinnan hedrade henne särskilt, bl. a. genom att bedja henne sitta ner, när alla andra stodo och det måste ha varit egendomligt att se dessa båda kvinnor livligt tala med varandra, de representerade ju vitt skilda iure världar. Susan Anthony var alltid sig själv. Likaså när hon sammanträdde med den cigarrettrökande Annie Besant i sida vita kläder och när hon hade humor nog att en gång gå på cirkus och högtidligt hälsades av Buffalo Bill. Därmed förhöll det sig så, att hon en gång sagt att ungdom kunde ha mer nytta av cirkus än av en dålig predikan. Detta tjsade Buffalo Bill, som ställde till hennes förfogande en loge på sin cirkus och hon gick verkligen med en liten skara och Kentuckyöversten och hon växlade högtidliga reverenser. Vilken mänsklig humor och självständighet i något sådant, så fritt från pose och falsk förnämitet.

Hennes död är lika flärdfritt ståtlig som hennes långa, rörliga, kloka och kampfyllda liv.

Hon visste att den amerikanska L. K. P. R:s årsmöte 1906 i Baltimore skulle bli det sista hon kunde vara med om. Rörelsen, saken voro för henne hem och livets mening, hon var ställd på jorden att föra saken framåt, så länge hon levde. Och eftersom hon tänkte så, ville hon ha detta sitt sista möte präktigt och gjorde energiska arrangemang för att få till stånd den yttre pondus med mottagningar etc., som hörde till. Hon talade på mötet och hon sade, att hon visste att hennes livsverk var slut. Den 15 februari fyllde hon 86 år, födelsedagen firades i Washington med ett stort möte, till vilket presidenten sänt ett brev. Hon sade då sina sista ord offentligligen, med handen på Anna Shaws axel, hon lade kvinnorna på hjärtat att föra saken vidare. Det var nu hon slöt med de ord, som blivit en paroll: Failure is impossible, att misslyckas är omöjligt.

A.-B. JOHN V. LÖFGREN & Co

Kungl. Hofleverantör:

Rikst. 429 Fredsgatan 3, Stockholm. A. T. 50 48

Sveriges äldsta, största o. bäst renommerade specialaffär i

Siden- & Ylle-Klädningsstyger

Provert. Landsorten sändas gratis o. franco.

Kvinnornas motståndskraft i industriarbetet.

Prägan seld i betydsdag av den franska arbetaföreläsningen och kvinnornas arbete i industrien.

Man har i Frankrike börjat inse, att en klok organisation av fabriksarbete kan draga fördel av kvinnornas läggning för raskt arbete och ändå minska hennes ansträngningar och öka hennes lön. Här ett exempel:

Kvinnor som arbetade i svarvstolarna i en ammunitionsfabrik i Lyon svarvade 200 granater å 5 francs pr 100 under en 10 timmars arbetsdag. Men 85 procent av den tid, som behövdes för proceduren, satt arbeterskan sysselslös, endast 15 procent av tiden använde hon för själva arbetet, den övriga tiden behövde hon för att ta in och flytta bort pjäserna. Ledningen ändrade då saken så, att en arbeterska skötte två svarvstolar, detta minskade den bortkastade tiden till 75 procent och ökade produktionen från 200 till 400 pjäser. Den betalade 2:50 för 100 stycken i stället för 5 francs, men arbeterskorna kunde det oaktat, genom att mindre tränad arbetskraft räckte dem verktygen etc., förtjäna 4 francs mer om dagen och fabriken förtjänade 6 francs mer på varje arbeterska — detta utan att hennes arbetskraft togs mer i anspråk.

Det är antagligt att de franska arbeterskorna länge ännu få föla att bli betalda efter andra normer än männen, men industrien kan dock inte numera, av hänsyn till det arbetsresultat den vill vinna, betala dem svältlöner.

Nu har emellertid ledningen för vapentillverkningen i Frankrike hittat på ett system, som är mera orättvist än olika betalningsskalor: arbeterskan får en fjärdedels mindre lön för "slitage på maskinerna". En fullkomligt oövad arbeterska får 3 francs om dagen, under det att en oövad arbetare får 4 francs för precis samma arbete. Detta även då det gäller handarbete, man går bara ut ifrån att kvinnan är underlägsen.

Vid vissa svarvstolar ha kvinnorna fått pneumatiska verktyg, under det männen arbeta för hand. Kvinnorna ha ¼ mindre lön, och bli sålunda tvungna att producera 125 pjäser för att förtjäna lika mycket som en man får för 100 pjäser. Det är dessa förhållanden, under vilka kvinnor arbeta, som gör arbetet svårt för dem, icke arbetet i och för sig självt.

Fran människans sida har börjat en rörelse "för lika lön för lika arbete", inte av rättvisa, utan emedan männen äro rädda för kvinnornas underbetalning. Emellertid, sedan kvinnorna nu i så stora skaror givit

Hennes död och verk.

Nästa morgon fördes hon till sitt hem i Rochester, en månad senare dog hon. När hon låg för döden, kunde man av de namn hon nämnde förstå, att alla kvinnor, som verkat för saken, gingo förbi hennes syn i en lång skugglik rad. Hon nämnde också då namn, som de andra icke kände till, kvinnor som verkat, utan att ha blivit kända och berömda. Hon glömde ingen, där hon låg döende. Hennes själ var klar, "det är bara min gamla utslitna kropp, som inte kan mera".

Begravningen blev en stor högtid, hennes kista var svept i en fana och Rochesters kvinnliga studenter paraderade, begravningen bevestigades av 10,000 människor och många hus i staden hade klätts i svart.

När hon dog hade fyra stater vunnit rösträtt, men sedan har det gått fortare över hela världen. Det hårdaste arbetet är det, som gjorts innan resultatet blir synligt och det har Susan Anthony gjort i sin oavslutade kamp.

sig till ammunitionsfabrikerna, börja mäna se på henne med den nedärva sociala oviljan och hennes underbetalning är nu allmän. De mera intelligenta männen inse dock, att en lönestegring bör uppnås av arbetarna som kär, inte uppdelade i kön. Om de förklara kvinnorna mindrevärdiga i stället för lika, skall man begagna sig av detta. Männen kunna ha motvilja mot kvinnans inträde på arbetsmarknaden eller de kunna besluta att lära henne organisera sig och ge henne sin fackföreningsdisciplin — en sak är viss, kvinnan finns på arbetsmarknaden. Det finns inga exempel på att kvinnor dragit sig tillbaka från ett yrke, dit de en gång kommit. I den moderna industrien är hennes arbete i stigande.

Det är dock sant att kvinnor bli fortare utslitna än män av fabriksarbetet, inte blott emedan arbetet väger tyngre på hennes fysik, utan emedan, när hennes dagsverke är slut, ett nytt börjar — hustruns, moderns, husmoderns. Hon har aldrig ro, har aldrig arbetat färdigt.

Industrien måste därför korta av arbetstiden i proportion till den kvinnliga arbetskraft den använder. I Frankrike har man börjat härmed med en lag av 1892—1900, där kvinnor av alla åldrar samt barn icke få arbeta mer (!) än 10 timmar. I en stor del av industrien går det emellertid ej att skilja på mäns och kvinnors arbete — spinnerier och väverier skulle totalt stå stilla samma timme kvinnorna lämnade arbetet.

Att mätta ut kvinnorna genom lång arbetstid och låg lön är en dumhet av industrien, det ligger i fabriken eget intresse att arbeterskan är mindre trött än arbetaren. Den del av en nation som hårdast drabbas av minskad folkökning är just den, som behöver arbetare. Kvinnan måste leva en människovärdig tillvaro. Om hon försvarar sig genom att minska på födelserna, vem vågar anklaga henne för att på det sättet, när samballet inte hjälper henne, söka få livet drägligare?

Industrien bör hjälpa mödrarna och bästa vägen är att ge kvinnan full lön för den tid hon icke kan arbeta. På annat sätt kan man icke för de arbetande kvinnorna bevisa att man icke önskar deras fördärv. Mödrarnas sociala rättigheter kräva att bli genomförda och kvinnans stigande deltagande i ett allt bättre betalt industriellt arbete gör problemet aktuellt för varje dag.

Ett sista exempel på arten av den strid hon stred och på hennes fasta vilja. Då hundraårsdagen av Amerikas oavhängighet firades — denna akt, var över nationen är så stolt — måste kvinnorna påminna om att nationen icke räknat dem med. Dagen firades med en stor fest och på denna ville kvinnorna läsa upp en protest. Det svarades att "vi fira vad vi ha gjort, inte vad vi underlåtit", ni kan inte få komma med edra skrivelser. De övriga kvinnorna menade, att här var ingenting att göra. Men Susan Anthony tänkte inte så. Och mitt under festen i Independence Hall, stego hon och fyra andra damer upp och gingo mot tribunen. Här presiderade Amerikas vicepresident mr Ferry. Han blev vit av bryderi och förskräckelse, när dessa fem kvinnor stego fram bland alla ämbetsmän och utländska gäster. De räckte honom med några ord sin deklARATION, som mr Ferry stum tog emot. På återvägen delade de ut skrifter och fortsatte ut på gatan, där Su-

L. K. P. R. har hälsat kung Håkan.

Medlemmarna av Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt hälsade konung Håkan välkommen, då han besökte Sverige den 16—18 sept. med en praktfull blomsteruppsats jämte en konstnärligt textad adress, så lydande:

"Medlemmar av Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt i Sverige bedja att på detta anspråkslösa sätt få välkomna h. m:t konung Håkan, under vilkens regering Norges kvinnor fått politisk rösträtt."

Till svar mottog Landsföreningen:

"H. M:t Kongen har befalet mig att bringe de ärede medlemmer av Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt i Sverige Høistsammes bedste Tak for det storartede Blomsterarrangement, hvormed de har glædet Hans majestæt.

Erbödigt
J. Knagenhjelm.

Karl Warburg †.

I den rad av minnesrunor, som när och fjärran ristats över i dagarna av lidne prof. Karl Warburg bör även ett ord komma från "Rösträtt för kvinnor" som en gård av tacksamhet för vad han verkat för kvinnornas livssak. Att en man med så djupa kulturella och sociala intressen och insikter som utmärkte prof. Warburg, även skulle förstå och behärta kvinnornas krav på fullt medborgarskap är förståeligt och i enlighet med sin öppna natur kastade han sig även för flera naturliga tillfällen i breschen för dessa. Han skall också alltid i kvinnorösträttens historia ihågkommas som en av dem, som i riksdagen motionerat om denna.

Att han icke fick uppleva den slutliga segern, minskar icke hans ära. Men det intresse han visade för och det arbete han nedlade på kvinnosaken gör krav på så mycket större tacksamhet, som det låg utanför hans egentliga livsverk, litteraturhistorien, och det länder honom till heder, att hans djupa inträngande i samtidens och gångna tidens kulturepoker åsträde den vidsynthet och ett förstående av social rättfärdighet, som visst icke alla äro i besittning av, som ägna sig åt samma slags forskning.

san Anthony steg upp på musiktribunen och för mängden läste upp kvinnornas deklARATION.

Hela nationen jublade den dagen över nationens födelse, den som nu förhärsligats i en jättefilm, som går över världen. Men kvinnorna räknades ej, icke kvinnorna, som varit med om att grunda nationen, som vårdat inbördeskrigets sårade, som glödande arbetat för att Amerika skulle bli fri från slavägandets skamfläck. Kvinnorna nämndes ej på denna hundraårsdag och djupt kränkande måste det ha varit.

Men Susan Anthony bar kränkningen som en krona, med upplyft huvud förkunnade hon högt förödmjukelsen och med den handlingen gav hon sina systrar den ära, männen nekat dem. Att vända ett lidande till en seger, detta Kristi exempel tog hon upp på sitt vis och hon verkar också än i dag, som hon trodde att hon skulle göra, när hon döende sade: "Kanske jag skall verka mer för saken, när jag är borta, än när jag är här."

Alltid saken, som aldrig kan taga slut förr än den är fullföljd.

V. v. K.

En manlig syn på kvinnliga arbetare.

Med en särskild nyfikenhet hade jag mötset besöket i en ammunitionfabrik med kvinnor som arbetspersonal, skriver författaren Aug. Brunius i en researtikel från London i Sv D. Vi återger hans ord, emedan de på sitt sätt belysa en ny företeelse i världen, den jämförelsevis högt betalda kvinnliga arbetaren, anställd i krigets förödande tjänst. Skulle det verka frånstötande och åtminstone groteskt? Vad var det för kvinnliga typer som lockats in på denna bana? En och annan propagandabild av en sådan interiör har ju varit synlig i Sverige, men man fäster ogärna någon vikt vid dessa bilder: vi ha kommit ifrån att betrakta fotografien som ett alltigenom exakt bildmedel. Verkligheten motsvarade icke alla mina föreställningar. De förgrovade, förrådade typerna, de mankvinnliga ansikten och gestalter man kunnat vänta hörd till undantagen. Av de tjugufemtus ammunitionsarbetarna voro de flesta utvald folk, fysiskt och intellektuellt; man såg alla åldrar representerade, även här och där grånade kvinnor, men flertalet voro ungdomar i tjugu- eller trettioåren: sunda, man skulle vilja säga blomstrande kvinnotyper med något mycket självmotvettet och vaket i sitt väsen. Här och där stod det blommar i glasen eller en tekopp bredvid deras maskiner. De äta sina måltider för en otroligt billig penning en massa; men sitt te vilja de dock koka själva, det är inte bara en dryck, det bär med sig liksom en fläkt av hem och lugnt liv, ett stycke engelskt ritus.

Men det kvinnliga arbetet? Det är, med några undantag, icke okvinnligt alls. Här är i övervägande grad fråga om ett precisionsarbete som fordrar finess mer än muskelstyrka, lätthet i handlaget, vakenhet och sinne för elegansen och fulländningen i smådelarnas tillskrifning och inpassning i varandra. Det förefaller kuriöst nog icke mycket mer onaturligt att kvinnor syssla med sådant arbete än att de sitta vid symaskiner, vävstolar och stiekmaskiner. Det är endast när man kommer att tänka på själva arbetets mål: att ödelägga, lemlästa och döda, som krigetidens uppläsvande av allt det mänskligt intima här kännes dubbelst perverst och vanvetligt. Ingen tid, inget folk har förut ens drömt om en kvinnlig Vulkanas, en kvinnlig Völund smed. Men nu är det verklighet: en lucka i den poetiska mytologien kan fyllas —

Men jag återvänder till utgångspunkten. Även här där de militära dödsverktygen skapas kryper den engelska civilismen in. Denna ammunitionsverkstad är en fabriks som andra och står icke under omedelbar militär kontroll. Man kan fara omkring där i timental utan att egentligen komma att tänka på krigsarbetet och den militära disciplinen. Arbetarna äro organiserade av en dam som säkert är en av de märkligaste arbetskvinnor som nu leva och verka: miss Barker. Jag har icke lyckts få fatt i hennes förnamn, men förmodligen kan det icke lätt bli någon förväxling: det finns bara en miss Barker. Hon har både den stora myndigheten som är nödvändig för en kår på 25,000 själar och det moderliga intresset för sina flickors fysiska och andliga väl. Med stolthet berättar hon att varenda en av dem gått upp i vikt efter att ha intagit i verkstadslivet; och man förstår det efter att ha fått en inblick i alla de hygieniska och materiella anstalter som äro förenade med ammunitionsfabriken och sett personalens förhållande till sin vårdarinna.

Varje rösträttskvinna jag träffat har älskat hemmet; och blott övertygelsen att hon strider för sitt hem, sina barn, för andra kvinnor eller för allt detta, har uppehållit henne i hennes offentliga arbete.

Anna H. Shaw.

Den som av Ann Margret Holmgren lånat

“Norske Kvinder”

i 2 band ombedes vänligen att genast återlämna dem.

Nutidens grekiska kvinna.

Intryck från en ettårig vistelse i Grekland i krigstider.

Den grekiska kvinnan! Jag undrar, om jag mycket misstager mig, då jag säger, att dessa tre ord föra tanken på raka profiler, veckrika dräkter och hög kultur. Kanske föra de också en och annans tanke tillbaka till den spartanska modern ängsligt spörjande budbäraren: ”vem har segrat”, och stolt tillbakavisande hans ”dina fem söner hava stupat” med det nästan vresiga svaret ”därom sporde jag dig icke”. En stolt skönhet, ibland för stolt, möter oss ur historia och sägner från antikens Grekland. Pallas Athene höjer icke längre sin spira på Akropolis, men hennes bild imponerar alltjämt, Aspasia lyser icke längre med snille och skönhet bland Perikles vännere, men hennes namn lever kvar och bäres med stolthet av många nu levande grekiska. Världen runt beundras den forngrekiska kvinnan, sådan hon ännu träder oss till mötes i ofullkomliga rafter av en gång formfulländade konstverk. — En mänskenskäll på Akropolis kan du kanske ännu se henne, där bland pelarhallar och mattgul marmor är hon hemma, där är det som kunde hon ännu ta gestalt för din inre blick. Det är ett tungt arv att bära så mycken berömmelse och skönhet, då utveckling och yttre omständigheter tyckas endast dra ned och förinta denna forna storhet, och länge har den grekiska kvinnan visat sig motståndslös mot tidens nedrivande makt. Kanske ändå, att hon nu börjar vakna, kanske finns ännu en gnista kvar av gammal stolthet. Vi hoppas. —

Någonstans i Laurins konsthistoria finnes reproducerat ett porträtt av en judisk kvinna med underbara, stora ögon. Om jag inte minns fel är det funnet i Egypten. Porträttets levande avbild finns i nutidens Athen, en liten diplomatfru där är slående lik det. Jag vill inte påstå, att hon kan tjäna som typ för den socialt högt stående kvinnan i Grekland, men jag vill berätta litet om henne, eftersom hon dock har några drag som äro äkta grekiska. Under förra Balkankriget var hon ute som frivillig sköterska-soldat i spetsen för en del av grekiska armén anförd av en hennes farbror. Hon arbetade även en tid tillsammans med Garibaldi och hans frivilliga trupper. — Till häst i oländig terräng, i usla fältläsarett med dålig eller ingen hjälp under allehanda vidriga förhållanden höll hon ut vecka efter vecka. Hemma hade hon sina båda små pojkar, sitt hem, all den trevlighet och njutning som rikedom och kultur i förening förmå ge. Som vanligt är i Grekland, hade hon vid 17 års ålder blivit bortgift av sin fader i samråd med hennes tillkommande mans fader. Båda fäderna hade suttit i samma ministär. Barnen hade lekt tillsammans som små, hon brukade berätta hur sälsyut klumpig och osympatisk hon alltid funnit denna pojke, som sedan blev hennes man. Någon opposition kommer naturligtvis inte i frågan utan 17-årig blev hon, som sagt, gift med denne 21-22-åriga man, som redan hunnit skaffa sig rykte som stor vivör och slagskämpe. Att sedan gå ut som frivillig under krig är visserligen att betrakta som ett djävult dåd, men får förlåtas då det skrives på patriotismens konto och då man tillhör en släkt, som flera hundra år tillbaka skaffat landet härförare. Men att man även efter kriget vill arbeta, syssla med fattigvård, besöka sjukhus, är att anse som ett utslag av ungdomlig dårskap och måste förhindras. Och så kom det sig att den lilla unga frun åter måste börja den förmögna atenskans dagdrivarliv, d. v. s. ligga till 11-12, taga på en morgonklänning och äta lunch vid 1-2-tiden, åter gå till sängs mitt på dagen då hettan är svårast, stiga upp vid 4-tiden och med mycken omsorg sminka, pudra, frisera och kläda sig, sätta sig i sitt ekipage och låta betjänten leverera visitenkort till de olika familjer, där artigheten sådant fordrar, fara omkring lifet på de traditionella promenadvägarna, dricka five-o'clock-tea å stadens förnämsta konditori, åka hem ett slag för att ta emot en eller annan visit eller själv göra en sådan, eventuellt också en liten stund se sina barn för att sedan kläda om sig till middagen vid 7-8-tiden och efter den hålla salong med ständigt samma människor, dansa, spela kort,

besöka någon teater och slutligen komma hem kl. 1 eller 2 på natten för att sova tills nästa dag börjar sama schema. Då jag träffade denna lilla kvinna kom hon som hjälpsyster till det sjukhus, där jag arbetade. Hon låg då i skilsmässoprocess med sin man och måste, för att ha någon utsikt att få denna beviljad, iakttaga den strängaste försiktighet. Fullkomligt isolerad i sitt hus med sina barn och ett par tjänarinnor, levde hon utan att taga emot eller göra några besök med undantag för sin mor. Den minsta anmärkning denne hennes förne man kunde ha att göra på hennes liv, barnens uppfostran e. d. var nog att ominstegöra skilsmässan, trots att de klaraste bevis funnos för hans otrohet. Under hela processen (över ett år) måste hon underkasta sig sin mans dagliga besök; han hade nämligen rätt att se hur barnen uppfostrades. Då skilsmässan väl blivit beviljad fick hon ej gifta om sig och ej avflytta ur landet om hon ville behålla sina barn. Det är att märka, att denne man icke kunde och icke heller behövde bidra till hennes försörjning och att han tvärtom förslusat en hel del av sin hustrus förmögenhet. Skilsmässor äro i Grekland om inte sällsynta, så åtminstone ej vanliga och den fränskilda hustrun har att bära en viss skugga över sig, hur oskyldig hon än varit. Detta fall är alltså att betrakta som ett utslag av mod och frigjordhet från den kvinnliga parten. — Dessa de bildade kvinnorna äro i allmänhet mycket högt stående i kulturellt hänseende, tala alla tre eller fyra språk, hava åtnjutit den bästa undervisning i konst- och litteraturhistoria, musik o. d. Från sin tidigaste barndom ha de fått lära sig att behärska sig, icke blotta sina känslor, underordna sig mannen, som är den som skall bestämma över dem, kväva alla stridiga tankar och stänga igen om alla funderingar, som ej höra till den en gång vederlagta seden. Då jag var i Grekland hade några få modiga unga damer börjat visa prov på en sådan djärvhet att de t. o. m. gingo och spelade tennis i sällskap med några unga män utan att åtföljas av något som helst ”förkläde”. Själva sörja de bildade kvinnorna över sitt läge, inse dess nackdelar och längta efter en bättre tings ordning, men det är tung börd för otrånade kvinnohänder att undanskaffa 300-årig tyngd av slaveri under turkväldet.

De flesta kvinnor i Grekland äro gifta, eftersom där finnas flera män än kvinnor, eftersom ingen bror får gifta sig utan att först ha gift bort sina systrar (enligt gammal tradition) och eftersom det betraktas som en sådan skam för en kvinna att ej bli gift, att alla parter arbeta med händer och fötter därpå och draga en lättadens suck, då vederbörande lyckligt är i hamn, vilket vanligen inträffar vid 15, 16, 17 års ålder. Till denna lyckliga händelse inträffar, vaktas den unga flickan och får icke taga ett steg på egen hand. Det finnes nämligen två villkor för att få henne gift, det ena: att hon är en ren och oberörd jungfru, det andra att hon har hemgift. Trots alla austringningar förbli naturligtvis dock ett antal kvinnor ogifta, de flesta av dessa stanna i hemmen eller hos någon anförvant, ett ytterligt fåtal arbeta, i så fall drivna därtill av verklig nöd. Det är en skam för en kvinna att arbeta och hon föredrar också att låta bli. Den burgnare medelklassen har gott om tjänare och framför allt en betjänt, som står och hänger i dörren iklädd grannuniform. Fruarna efterapa den högre societetens damvärld där som överallt. Småborgarens hustru får nöja sig med en jungfru eller i yttersta nödfall vara alldeles ensam. Icke för ty hänger hon oftast halvvägs ut genom fönstret eller sitter på en stol på trottoaren och virkar eller slöar. Bostäderna äro även i de bästa hemmen ohemtrevliga. De högsta societetshem ha festväningar och charmanta salonger, där man sällan eller aldrig vistas, vardagsrummen äro smaklösa och obekväma, medelklassen har ett eller ett par ”fina rum”, men äter och bor ofta i ett rum, ibland i köket, och tar allt på det mest primitiva sätt. Bjudningar förekomma i regel ej utan inom den närmaste familjekretsen på sin höjd håller man mot-

Barnmorskornas betryckta ställning.

Landshövding Hagen i Umeå ifrågasätter i skrivelse till K. M:t, att minimilöningsförmånerna för kommunalt anställda barnmorskor höjs till 800 kr. per år jämte fri bostad och vedbrand. Om detta ej kan ske, hemställes om kristidshjälp till dom, vilkas inkomst nästföregående år icke överstigit 800 kr.

Förste provinsialläkaren har framhållit, att barnmorskorna leva vid svältgränsen och att det numera skulle långt bättre löna sig för dem att alldeles överge yrket och försörja sig med grovarbete.

Det är en frappant samhällelig likgiltighet, som blottas med dessa upplysningar. Nytt är det ingalunda. Barnmorskornas svåra ställning har mångfaldiga gånger påpekats och läkare ha vittnat om vilket hårt arbete de ha — en mans dagsverke vid sidan av det som hör till själva yrket, färder i snö och slask, rengöring i fattiga hem, där stugan är full av barn förut. Och alltid dåligt betalt. Inte ett steg längre har deras sak kommit, hur behjrtansvärd den än är och hur många som talat och verkat för den. Nu återstår att se vad landshövding Hagens initiativ skall hava för verkan för att hjälpa denna duktiga, uppoffrande kår.

tagning på sin namnsdag, då besökandena strömma ut och in och äta, dricka, prata och dansa, behållande ytterkläderna på. Det hela verkar järnvägsrestaurang.

Ett ytterligt fåtal kvinnor studera. Jag träffade under hela min Greklandstid endast två infödda grekinnor, som voro ”lärdor kvinnor”. De voro läkare. Det är möjligt, att det vid universitetet fanns några kvinnor, men många voro de ej. På banker, post och telegraf ser man så gott som aldrig en kvinnlig tjänsteman. I telefon får man svar, om man över huvud taget får något sådant, av en kvinna. I affärerna betjänas man övervägande av män. Det enda yrke där kvinnor i någon nämnvärd mån arbeta är sjukvården. Såsom sjuksköterska har jag givetvis grundligt sett mig in i denna gren av grekiskt kvinnoarbete och därom finnes ofantligt mycket att säga, allt för mycket för att här i detalj ingå på. Vare nog sagt att en stor procent av dessa sjuksköterskor ej kunna läsa eller skriva, äro gamla, fränskilda, ibland ogifta mödrar. De rekryteras ur de fattigaste klasserna, äga ofta ej mer än de gå och stå i, äro ytterligt opålitliga, lögnaktiga och långfingerade. Som ett glädjande tidens tecken bör framhållas, att två bildade kvinnor studerat sjukvård i Berlin och nu arbeta i sitt hemland.

Bondkvinnan är en relativt tilltalande typ, renare, hederligare. Hon bibehåller sin nationaldräkt och lyser grann långa vägar till hon blir gift, då hon lägger av den färgrika dräkten och bär en annan i svart och vitt, även den mycket klädsam. Fastän jorden utan större möda ger skördar, får ju kvinnan på landet dock vänja sig vid mera arbete. Fären, kalkonerna, hönsen fordra sin omvårdnad. Skörden måste åtminstone bärgas, frukten plockas. Hon är alltså spånsfigur, ej så tung och klumpig som städernas stillasittande kvinnotyp, rider kavat sin åsna, går säkert i sina mjuka, klacklösa snabeltofflar och verkar med ett ord stabilare. Men så är det också den kraftigaste, som kommer åt att göra sin insats i livet. Ute i byarna är det nämligen inte alls ovanligt att man helt tyst låter klena flickbarn försvinna. Hur? Ja vem vet, ett sådant litet liv är så ömtåligt! På en del håll går man tillväga på annat sätt, i det att man på det nyfödda barnet (även gossar) förvrider lemmarna och låter dessa växa sneda, varefter man, då barnet blir stort nog, skiekar det in till staden för att tigga. För en bonde betyder många flickor många hemgifter, han ser alltså döttrarnas ökade antal med oblida blickar. Frågar man honom hur många barn han har, säger han t. ex.: ”Jag har tre barn och ursäktar mig! två varelser av honkön”, som termen lyder i noggrann översättning. Då han säger barn, menar han alltid gossebarn, flickor räknas inte. Självfallet göras flickornas giftermål upp såsom en affär färdna emellan, varvid även den tillämnade äkta mannen ofta behandlas på samma sätt och ej får hava ett ord med i laget. Äktenskaplig trohet är sällsyntare ju högre upp man kommer på

Kvinnorna i livsmedelsnämnderna.

Några anvisningar för verksamheten i landsorten.

I livsmedelsnämnderna i landsorten sitta nu överallt kvinnor, liksom Stockholm har sitt kvinnoråd, som verkar inom F. H. K., och initiativrika kvinnliga krafter i Stockholms livsmedelsnämnd.

Som en ledning för det kommande årets arbete, räknat från höstens början, kanske ett par påpekanden skulle vara på sin plats.

De kvinnliga ledamöterna i livsmedelsnämnderna böra i god tid klargöra för sig vad de behöva *dyrtidsanlaget* till. I vissa orter kan det vara behövt med sömnadsverkstäder för lagningar och ändringar eller skomakerverkstäder för husmödrarna, där dessa själva få lära sig laga familjens skodon. Sådana verkstäder finnas i Stockholm och *fröken Schager*, adress Livsmedelsnämnden, Centralsaluhallen, Stockholm, ger svar på förfrågningar. Även för rabatter kunna ju dyrtidsanslagen användas.

För den del av konserveringstiden, som kvarstår, borde livsmedelsnämnderna anskaffa konserveringsmedlet benzoesytrat natron, för sur inkokning av frukt (1 gr. natron till varje liter frukt). Kvinnorådet i Stockholm, ordf. fru Agnes Ingelman, har som bekant utgivit häften om konservering, man kan hänvända sig till detta, exempelvis till fröken Ingeborg Walin, för att erhålla sådana.

En viktig uppgift vore att anordna småbarnsbespisning, som torde komma att bli behövt i år. Genom Drottningens Centralkommitté kan man få anvisning på lämpliga kokerskor för en dylik massbespisning — på vissa orter torde bespisningen väl även behövas bland större skolbarn.

Livsmedelsnämnderna kunde även göra sig underrättade om användandet av sällkött och bidra till spridande av kännedomen om denna utdrygning av vinterns matförråd.

den sociala skalan. Det gäller för den äkta mannen liksom förut för fadern eller brodern att vakta sin egendom.

I Athen har man en annan och bekvämare utväg att göra sig av med ett för stort antal barn, man stoppar in dem i hittebarnshusets lucka, där ingen frågar eller forskar, där man inte behöver visa sitt ansikte en gång, utan en klocka automatiskt träder i funktion och annonserar att ett nytt "nummer" har kommit. Utan begränsning emottagas alla barn och försörjas tills de fyllt 12 eller 14 år (jag minns ej bestämt vilket). Dödligheten inom detta hittebarnshem är 90 proc. De återstående 10 proc. hjälpa nog i avsevärd grad till att öka de prostituerades skaror.

Den grekiska kvinnan är i allmänhet vacker till hon fyllt 25 år, då ser hon redan så gammal ut, som en nordisk kvinna på 40. Särskilt på hennes kropp märker man, att hon aldrig sportat och gymnastiserat, knappast gått. Hett blod flyter som bekant i den sydländska kvinnans ådror, snara äro de till både skratt och gråt. Hysteri och nervositet frodas i hög grad, betagande älskvärd och översvallande smeksam den ena minuten, sjundande älsken och ond ända till raseri den andra, ständigt och jämnt opålitlig — sådan är grekinnan. Och dock har hon något av barnets lekfullhet som gör, att man har svårt att bli ond på henne, man förlåter henne gärna, när hon ler sitt soligaste leende.

Det är synd om den grekiska kvinnan, mest om henne, som håller på att vakna, ty hon känner sina bojar. Kvinnorörelse — det ordet finns inte på grekiska — rösträtt, därom har man aldrig ens drömt och likväl, en och annan börjar sända ut små trevare, ett och annat tecken varslar om kommande förbättringar, en och annan tanke börjar taga fart, som kanske skall svepa som en frisk vind genom gammal försöffenhet. Jag har t. o. m. träffat en grekisk kvinna, som skrev ledareartiklar i en stor daglig tidning, naturligtvis under sträng anonymitet och så att säga "med hjärtat i halsgropen". Utvecklingen är en underlig historia — den går upp och ned i vågdalar och vägberg — men vi tro att den går ständigt framåt!

E. P.

Skydd för kvinnor i krigsarbetet i Förenta staterna.

Man vill värna rasens mödrar.

I Amerika ha kvinnorna dragits in i krigsarbetet liksom i de övriga krigsförande landen, men tack vare regeringens hållning, fackföreningarna och flera krigsskyddsorganisationer har det varit möjligt att draga fördel av några av de läxor andra länder med längre krigserfarenhet ha lärt.

President Wilson angav regeringens hållning gent emot kvinnoarbetet i ett tal i den Nationella barnarbetskommittéen 20 december 1917. Han sade: Allt eftersom den arbetssituation, som skapades genom kriget, utvecklar sig, är jag mera intresserad än någonsin, om detta är möjligt, att så mycket som möjligt skydda de kvinnor och barn, som deltaga i krigsarbetet, så att de icke må tryckas av någon outhärdlig och skadlig börda.

Enligt befolkningsstatistiken 1910 voro redan då 8 miljoner kvinnor innehavare av "vinstgivande sysselsättningar". Detta antal har ökat mycket under de 7 år, som ligga emellan 1910 års folkräkning och Förenta Staternas inträdande i kriget.

Mer än hälften av dessa kvinnor voro anställda som tjänarinnor, lärarinnor eller sysselsatta med åkerbruk. Av de mer än 1 1/2 miljon, som arbetade i åkerbruk, voro största delen farmares hustrur och döttrar, som arbetade tillsammans med andra medlemmar av familjen.

Över 2,000,000 arbetade i fabriker och mekaniska industrier. Dessa utgöra naturligtvis kärnan av den nya armén av kvinnor i krigsarbete. Många av dessa voro redan organiserade i fackföreningar, när kriget bröt ut. Den nationella War Labour Board satte sitt inflytande mot varje ansträngning att sänka lönerna genom kvinnoarbetets genombrott genom att förklara sin ställning sålunda: "Om det blir nödvändigt att använda kvinnor i det arbete, som vanligen utföres av män, måste de få lika betalning för lika arbete och få icke tilldelas uppdrag, som stå i disproportion till deras styrka".

I början av kriget innan War Labour Board hade bildats, hade kontrakt för de militära beklädnadsfabrikerna redan sörjt för kollektiv underhandling, 8 timmars arbetsdag, minimilön och lämpliga arbetsförhållanden. Denna överenskommelse reglerade arbetsvill-

koren för en av de största grupper av kvinnor, som deltog i krigsarbete, och uppsatte en måttstock, som har haft stort inflytande vid bestämmandet av villkoren för annat slag av arbete.

I flera städer, bl. a. New York och Brooklyn, fingo kvinnorna även bli spårvagnskonduktörer. Förenta Staternas arbetsbyrå har nyligen fullbordat en undersökning av de förhållanden, under vilka dessa kvinnor arbeta, och har funnit, att de oregelbundna timmarna, nattarbetet, det besvärliga arbetet i en överfylld vagn samt de otillräckliga anordningarna i stallarna göra detta arbete föga lämpligt för kvinnor. Desutom fann man, att en av orsakerna, varför kvinnor användes, var, att man skulle kunna bibehålla en lönenivå, som redan var alltför låg för att bereda ett någorlunda sorgfritt liv, och som icke hade ökat tillräckligt för de genom kriget stegrade levnadsomkostnaderna. Den slutsats, som drogs av undersökningen var följande: Av de fakta, som framdragits, är det uppenbart för varje tänkande människa, att det är praktiskt omöjligt att göra spårvägstjänstens förhållanden ens någorlunda möjliga att utvärda för kvinnor och att detta yrke är ett av de sista, till vilket kvinnor skulle lockas eller tvingas. Det finns tusentals anställningar på kontor och i fabriker, som nu innehavas av män, vilka kunde fyllas lika bra eller bättre av kvinnor. Det sunda förnuftet säger, att kvinnor först skulle användas på sådana områden, där förhållandena äro mest gynnsamma och lättast anpassade efter deras anställning. Om kriget gör det nödvändigt att anställa kvinnor i mindre önskvärda yrkensom t. ex. spårvagnskonduktörernas, så borde allmänheten först tvinga denna industri att lämna sig efter kvinnornas anställning och sörja för ett visst minimum av anständighet och komfort, innan det tilläts den att anställa kvinnor. Dessutom har varje försök att anställa kvinnor i avsikt att sänka lönerna eller hindra dem från att stiga i någorlunda proportion till de ökade levnadsomkostnaderna en fördärlig inverkan på arbetsmarknaden och kommer att resultera i sänkandet av lönenivån och arbetsförhållandena för både manliga och kvinnliga arbetare.

Nationernas förbund och kvinnorna.

En vädjan till Skandinaviens regeringar.

Den svenska sektionen av internationella kvinnokommittén för varaktig fred (medlemmarna äro Mathilda Widegren, Ellen Palmstierna, Anna Kleman, Anna Lindhagen och Nina Andersson) har den 19 september haft företräde hos statsministern och därvid framlämnat en gemensam skrivelse från de skandinaviska sektionerna av I. C. W. P. P., ställd till de skandinaviska ländernas regeringar. Samma skrivelse har i dagarna överlämnats till regeringarna i Danmark och Norge.

Skrivelsen begär en teoretisk, vetenskaplig utredning av de närmare förutsättningarna för åstadkommandet av ett nationernas förbund jämte en ingående undersökning av de praktiska svårigheterna vid dess förverkligande just nu.

Vi tro, heter det, att Europas neutrala stater äro särskilt skickade för en sådan internationell uppgift, ja, att de böra känna sig moraliskt förpliktade därtill. Dessa stater, vilkas andliga krafter icke i samma grad som de krigförandes blivit påfrestade av krigets lidanden och fador, kunna lättare upptaga detta arbete i mänsklighetens tjänst. Vidare kunna de genom sin

neutralitets- och skiljedomsolitik åberopa sig på att redan ha brutit med maktprincipens användning i mellanstatliga förhållanden.

Skrivelsens yrkanden har följande lydelse: I den övertygelse, att särskilt de skandinaviska länderna här ha en världsmission att fylla, tillåta vi oss att hemställa till de skandinaviska ländernas regeringar att de måtte föranstalta om tillsättandet av en skandinavisk kommission med uppgift att utarbeta förslag till grundprinciper och närmare bestämmelser för bildandet av ett "nationernas förbund".

Vi uttrycka vår förhoppning, att de skandinaviska ländernas regeringar snarast möjligt måtte upptaga denna sak till behandling, så att förslag kunna föreligga, då denna tanke i en som vi hoppas snar framtid står inför sitt förverkligande. Vi ha oss bekant, att kommissioner med liknande uppgift redan äro tillsatta av andra länders regeringar, såväl neutrala som krigförande.

"Det finns de, som begrava sig själva i det förflutna, på vilkas läppar blott finnas talesätt från gångna tider, traditionsbundna människor, för vilka en orättvisa har laglig kraft emedan den fortgått länge och som låta leda sig av de döda."

En reformators ålderdomliga syn på kvinnan.

Några fynd ur Jean Jacques Rousseau.

Alltid har man varit van att tänka sig Jean Jacques Rousseau som en ledande ande, hans idéer ha ju varit fruktbarande för ingenting mindre än franska revolutionen. Och givetvis har han varit reformatorisk och revolutionerande. Det är emellertid egendomligt att se, hur ofta ett manligt ingenium dock förblir stängt inom sitt köns gränser och — vad som är ännu mer fräppant — hur Rousseaus teorier om flickors uppfostran i sin andemening än i denna dag omfattas av ett stort antal män. "Emile" var ett epokgörande verk — men "Emile" gällde bara gossars uppfostran. Beträffande flickors uppfostran kunde Rousseau inte frigöra sig från den gängse konventionella synen, han var inte nydanare längre än till en viss gräns, som nu förefaller åtminstone den vidsyntare delen av mänskligheten synnerligen skarpt dragen.

Om flickors uppfostra skriver den berömde mannen:

"Flickor böra känna sig bundna tidigt. Beroendet av andra är kvinnans naturliga tillstånd, flickorna känna sig skapade att lyda. Resultatet av detta ständiga tvång är en nufallighet, som är nödvändig för kvinnorna under hela deras liv eftersom de aldrig upphöra att vara beroende av en man eller människans mening och de aldrig kunna sätta sig över dessa meningar. — Det är av vikt icke blott att hon är trogen, utan även att hon anses sådan av sin man, av sina närmaste, av hela världen. Bevarandet av det yttre skenet ingår bland kvinnans plikter.

Då kvinnan gör det rätta, fyller hon endast halva sin uppgift, ty vad man tänker om henne, är lika viktigt för henne, som vad hon i verkligheten är. Kvinnans hela uppfostran bör ha till mål hennes förhållande till männen."

Men ännu ett citat måste göras, det bör bevaras från den glömska, där det hittills dvalts.

"Eftersom myndigheterna böra bestämma över kvinnans religion, gäller det mindre att framställa skälen till vår tro än att kort och gott meddela henne vad vi tro.

Till odlingen av kvinnornas själ få ej abstrakta böcker och vetenskapliga studier förekomma. Deras studier skola avse det praktiska livets krav. Alla deras tankar, frånsett vad som står i omedelbart samband med deras plikter, böra riktas mot studiet av människorna och förvärvandet av de kunskaper, som blott ha den goda smaken till föremål."

Vore det en vanlig sjuttonhundratalsherre, som sagt dessa ord, skulle man finna dem tämligen i sin ordning, ehuru blott tämligen. Men det är den revolutionerande Rousseau. Så långt kan man alltså drivas, när man låter sig styras av sitt köns synpunkter, något som kvinnor oftast beskyllas för och för all del med rätta.

Emellertid kunde Rousseau också få vara i fred, om det inte vore så, att hans argument och hans "känslotänkande" så lustigt sammanfalla med det känslotänkande, som så ofantligt många män trots allt än i dag ha vis å vis kvinnan.

Det verkar understundom mera upprekande att läsa rosenrasande gyllene ord än sådana, som manoreflekterat och mekaniskt instämmer i, eller hur?

Maudlin.

Ny F. K. P. R.

Ny förening bildades den 25 augusti i Stensby, Älvsborgs län efter föredrag av fru Elisabeth Wærn-Bugge.

Elegant
kemiskt tvättad och prässad blir Eder kostym, klänning, kappa eller överrock, om densamma insändes till
Örgryte Kemiska Tvätt- & Färgeri A. B.
GÖTEBORG

Kvinnorna och den frivilliga pensionsförsäkringen.

Ett genmäle.

Med anledning av den i Rösträtt för Kvinnor av den 1 september i år införda artikeln angående "den frivilliga pensionsförsäkringen" har från Kungliga pensionsstyrelsen i en skrivelse till R. f. Kv. gjorts gällande, att kvinnorna icke komma att bli lidande på en eventuell *överskattning* av de faktorer som för dem haft till följd mindre pensioner och ur den motivering som legat till grund för den 1917 genomförda lagändringen har anförts följande passus:

"Emellertid har gjorts gällande, att den invaliditetssannolikhet, som lagts till grund för beräkningen av den svenska pensionsförsäkringen, skulle särskilt vad kvinnorna angående vara alltför hög. Något svenskt material för bedömande av denna fråga förefinnes emellertid ännu icke. Denna sak synes dock lämpligen kunna ordnas så, att den frivilliga pensionsförsäkringen beträffande kvinnorna föres särskilt för sig, och att, *därest erfarenheten giver vid handen, att de olika faktorer, som hava inflytande på beloppet av den för kvinnorna utgående pensionen, ställa sig förmånligare än vad som beräknats, all den vinst, som härigenom uppstår, tillgodoföres kvinnorna vid beräkningen av deras pensioner. Härigenom skulle kvinnorna icke bliva lidande på en eventuell överskattning av deras invaliditetssannolikhet.*" Den här föreslagna anordningen att i upp-givet syfte särskilja kvinnornas försäkring har senare påbjudits genom kungl. brev den 31 dec. 1917."

Pensionsstyrelsen har ansett att genom ovan citerade skrivelse åstadkommits "en garanti för rättvisa som från kvinnornas sida kunde påräkna erkännande".

Så länge den nuvarande uppdelningen efter kön kvarstår som den enda riskklassindelningen kan dock ej hjälpas och lärers väl ej heller kunna förnekas att på kvinnorna ensamt faller att bära den överskattning av kvinnors *fysiska invaliditet* som man gör sig skyldig till för att råda bot på den svåra *ekonomiska invaliditet*, som drabbar särskilt husmödrarna. Finnes det någon någon pensionsnämnd i Sveriges rike, som ej gjort sig skyldig till att göra det mesta möjliga av en

fattig kvinnas små krämpor för att kunna tillerkänna henne den pension, av vilken hon är i så stort behov eller som ej i samma syfte undervärderat det arbete hon utfört?

Med lika svåra eller svårare krämpor står mannen ofta kvar i det arbete han blivit van vid — kommer upp till en skaplig förtjänst och anses ej vara invalidd i lagens mening.

Kvinnorna stå även som oftast kvar i sina sysslor men eras arbete värderas så lågt — anses så litet krävande, att de även som "invalida" kunna fortsätta därmed. På grund av sin fattigdom, sina låga löner eller inga löner, lära nog kvinnorna även då det gäller den frivilliga pensionsförsäkringen få lov att tidigast möjligt söka bli förklarade för invalida. Denna och liknade omständigheter inverka ofördelaktigt för kvinnornas del och då det väl kan anses utom allt tvivel att det just är hemmens kvinnor som äro de ur försäkringssynpunkt sämst ställda, har det alltid syntes de flesta av de kvinnor, som satt sig in uti lagen om allmän pensionsförsäkring, oriktigt att på deras egna och andra kvinnors axlar lägga den börda, som borde bäras av hela svenska folket en för alla och alla för en.

Vad har hänt sedan sist?

Fröken Sigrid Ulrich har tilldelats medaljen i guld av femte storleken med inskrift: "Illis quorum merere labores."

Fröken Ulrich har mycket länge varit verksam inom Fredrika-Bremerförbundet, vars sekreterare hon är samt medlem av dess styrelse. Vidare är hon ordförande i Fredrika-Bremerförbundets sjukvårdskommitté. Den kanske mest beaktansvärda insatsen i hennes omfattande sociala verksamhet är dock hennes arbete för sjuksköterskorna; det är nämligen hon, som stiftat Svenska sjuksköterskornas allmänna pensionsförening.

Örebro F. K. P. R. har till fröken Gertrud Bergström uttalat ett tack för all den visdynta omtanke och det uppoffrande arbete hon nedlagt på de svenska hemmens angelägenheter under dessa prövningens år.

Den yttre anledningen till skrivelsen är hemmens intressen vis å vis syltsockret men inbörden har varit ett tack emedan alla hennes inlägg i ämnet vittnat om en fast tro på de svenska husmödrarnas vilja och förmåga att handhava kristidens hushållningsproblem till familjens och det allmännas bästa.

Fru Marika Stjernstedt har erhållit franska hederslegionen, som i dagarna överlämnats till henne av minister Thiébaud.

Som "demonstrationskandidat" har ytterligare ställts upp till inval i engelska parlamentet miss I. O. Ford, Leeds, arbetarepartiet.

En svenska, som intar en ledande ställning i Förenta staternas nyinrättade Kvinnornas Byrå.

Av Anna Forsyth.

Förenta staternas arbetsdepartement har i dagarna tillsatt en Kvinnornas byrå. I detta att regeringen är den som tagit initiativet, ligger ett erkännande av Kvinnornas insats i samhället och deras rätt att själva tillvarata sina intressen.

Byrån har tillkommit just vid den tidpunkt, då kvinnornas hjälp blivit påfordrad för krigsindustriella mål. Det ligger något av rättvisa och billighet här, som kvinnorna också uppskattat.

Det blir endast kvinnlig arbetskraft i Kvinnornas byrå. Även detta är ett framsteg, ty kvinnorna ha aldrig förr varit representerade å dylika framskjutna poster i statsorganisationer. Miss Mary Van Kleeck, som skall bli ledare för byrån, kommer att även få ett säte i Förenta staternas Krigskommission för arbetarfrågor. Miss Van Kleeck har av kvinnorna själva blivit utsedd till sin post. Hon är expert i allt som rör kvinnliga industriarbetare och har under många år varit sysselsatt med undersökningar angående kvinnliga yrken, vilket arbete hon utfört på privat uppdrag. I sex månader har hon varit anställd i statens tjänst och biträdd med uppgörande av arbetsavtal åt Artilleridepartementet. Hon är därför väl inne i de problem som skola lösas.

Miss Mary Andersson skall bli biträdande ledare i byrån. I själva verket äro ledaren och hennes assistent kända i hela Washington som "the two Marys", och många undrade vilken Mary som skulle bli chef för byrån. "The two Marys" äro varandra mycket olika, miss Van Kleeck har den mera teoretiska utbildningen, under det miss Andersson är en arbeterska, som samlat sin erfarenhet från fackföreningar och Kvinnornas nationella fackförbund.

Mary Anderssons historia är i sig själv icke så litet demokratisk. För inte så många år sedan kom det över hit en ung svenska, som med hungriga blickar betraktade allt omkring sig. Hon arbetade på en skofabrik i Chicago, och i aftonskolorna lärde hon sig sitt nya lands språk, historia och lagar. När hon slutligen erhöi sin medborgarrätt, hade hon också skaffat sig en god underbyggnad, och då hon några år senare röstade för första gången vid ett kommunalval i Chicago, kände hon att hon åtminstone hade bakom sig en del av vägen till målet. "Nu är jag någonting", sade hon.

I skoindustriarbetarnes fackförening fann hon ett gott kamratskap och uppmuntran för sina strävanden. Här bjöds det tillfälle att arbeta både för andra och för sig själv. Kortare arbetstid och ökade löner skulle för alla innebära utsikten till ett friare och rikare liv. Med hela sin själ kastade hon sig in i föreningens arbete. Och så blev Mary Andersson en av ledarna i sin bransch.

När Kvinnornas fackförbund bildades, ingick hon däri. På sju år har hon blivit specialist i allt som rör kvinnliga arbetsproblem. Så fick regeringen sin uppmärksamhet fäst på henne och nu är denna svenska tagen i anspråk av sitt adoptivlands regering vid mobiliserandet av kvinnliga arbetskrafter för krigsindustrin.

PHOSPHO-ENERGON-PILLER
FORORDAS AV LÄKARE
☉ Vid allmän svaghet, nervositet, överansträngning och sömnlöshet. ☉
SÄLJES ENDAST I APOTEK
A. B. PHARMACIA, STOCKHOLM
Kontrollant: PROFESSOR A. VESTERBERG.

Ett presidentord.

President Wilson har givit Amerikas kvinnor ett mycket ampert och otvetydigt erkännande med denna amerikanska rättframhet i tonen, utan förbehåll och "under förutsättning av", som officiella ord brukar vara inbakade i.

Det är glädjande att läsa dessa ord, bittert, harmligt, uppmuntrande — en massa stridiga känslor väckas av dem. Vi ha ju alldeles klart för oss det beska i att Englands kvinnor fingo sin rösträtt först när landet kom i krig och kvinnorna visade sig även då duga till något och duga bra. Man har sedan visat att det var snällt med erkännandet — valbarhet fingo de inte.

Nu har ett statsöverhuvud personligen givit kvinnorna en honnör — men ytterst för krigets skull. Det är vad som kallas malört i glädjebägaren.

Han säger inte småsaker. Han säger att kvinnorna ha inte bara gjort vad man bett dem om, "de ha visat en förmåga av självständig organisation av egna initiativ, vilket är en helt annan sak och en mycket svårare sak".

Han tillägger: det faller av sig själv att landet beror av kvinnor för en stor del av sitt livsinsats. Det är ofrånkomligt. Och så kommer krigstillägget: men nu beror landet också av kvinnorna för de krigsinsatser, som givits i fullt mått och på ett personligt sätt.

Det är bra att det blev sagt i alla fall. Fast nog vore det bättre om erkännandet kommit utan krig.

Kvinnan på hospitalsläkarbanan.

K. M:t har bemyndigat medicinalstyrelsen att tillkalla byråchefen i pensionsstyrelsen K. D. Dickman, överläkaren vid Göteborgs hospital E. N. G. F. Göransson och syslomanen vid Vadstena hospital och asyl G. O. L. Beijbom samt en representant för vartdera av svenska hospitalspersonalens och svenska hospitalens ekonomipersonals förbund för att som sakkunniga biträda styrelsen vid uppgörandet av vissa förslag och utredningar bl. a. beträffande frågan om kvinnliga läkares tillträde till ordinarie befattningar på hospitalsläkarbanan.

Kärlek och rösträtt.

Av Timi Sterner.

I Skogstorps pensionat voro alla på det klara med att fil. dr Emil Malm efter knappt åtta dars bekantskap var, som den yngsta backfishen där uttryckte sig, "vansinnigt förälskad" i fröken Märta Holmberg.

Det var en del omständigheter, som förenat sig för att närma dem till varandra. Det började med det lustiga misstaget vid stationen. De hade varit de enda resande med det tåget, vilka stigit av vid Skogstorps station, och då de visste, att skjuts från pensionatet skulle möta där, hade de båda samtidigt närmat sig den enda vagnen, som syntes till. Sedan dr Malm på sin förfrågan fått ett jakande svar, bad han kusken hämta bagaget och uppgav för den skull sitt namn. Kusken, som antog den unga damen vid doktors sida vara hans fru, bad "fru Malm" vara snäll och stiga i vagnen först. De hade båda skratat åt misstaget, så skedde presentationen, och under det de åkte vägen fram till pensionatet, delgävo de varandra sina intryck

av trakten. Efter en sen middag, som de två fingo intaga tillsammans, gingo de ut på en promenad för att på doktor Malms förslag "recognoscera" den närmaste omgivningen. Fröken Märtas fynd av en sällsynt växt gav anledning till den upptäckten, att de på sitt och vis voro "kolleger", ty de undervisade båda i biologi. Och så följde ett långt, intressant meningsutbyte, varvid de särskilt kommo att gå in på de Mendelska ärftlighetslagarna.

När de nästa morgon hälsade på varandra, kände de sig redan som gamla bekanta. Det blev sedan liksom en självklar sak, att de varje förmiddag skulle gå tillsammans upp i grauskogen, där de funnit en skuggrik plats, särskilt lämplig för dem, som vill ostörda studera sina tidningar och böcker, och att de varje eftermiddag skulle gå på "upptäcksfärd", som doktorn kallade det, d. v. s. gå nya vägar och mot okänt mål. Så hade nästan en vecka gått. Det var en förmiddag, då de som vanligt slagit sig ner i skogsdungen. Märta drog just fram en liten blek grön tidning, som hon fått med morgonens post och dr Malm läste ofrivilligt det med stora bok-

stäver på första sidan tryckta namnet: "Rösträtt för Kvinnor."

"Läser ni den där?" sporde han, och Märta kunde ej misstaga sig på den skarpa tonen av ogillande i hans stämma. Den kom henne att rätta på sig.

"Ja, naturligtvis, då jag är anhängare av saken", blev svaret.

"Det skulle jag ej ha trott om er, så mild, så kvinnlig, så -- så --", dr Malm letade efter ord, men då han icke tyckte sig kunna få fatt i de rätta, tystnade han. Det skulle också varit svårt för honom att klart uttrycka vad han kände för henne. Det var icke blott det, att hennes anlete med de strålade blå ögonen och omramat av det rika, mörka håret syntes honom vara det älskligaste han någonsin sett. Nej, det var hela hennes personlighet, hennes själfulla samtal med det starkt humoristiska inslaget, hennes vänliga uppmärksamhet mot även den ringaste av omgivningen och hennes milda förståelse av människorna, allt utövade en oemotståndlig tjusningskraft på honom. Han skulle minst av allt taget henne för en rösträttskvinna, så som han tänkt sig dessa. Det

var sant, han kunde ej påminna sig, att han förut känt någon av dem närmare, men han hade hört desto mer om dem. Prosten där hemma hade varit våldsamt ut mot dem, kallat dem okvinnliga och försmåtta, som ville ha samma medborgerliga rättigheter som männen. Borgmästaren och hans familj hade förklarat, att de ej på något vis skulle vilja ha befattning med den kvinnliga rösträttsföreningen och alla de tungvande i den lilla stad, vid vars läroverk han var anställd, tyckte och talade på samma sätt som prosten och borgmästarens familj. Och nu satt denna unga flicka, till vilken han såg upp med en beundrande kärlek, och förklarade helt öppet, att hon var en dylik rösträttskvinna.

"Vad menar ni egentligen med kvinnlig?" Det var Märta, som bröt tystnaden. "Mig förefaller det, som om ni, liksom de flesta män, i det begreppet inlägger någonting av mild passivitet, en viss redobogenhet att finna sig i försakelse och lidande. Men den sanna kvinnligheten tycks mig bestå i det goda hjärtlaget, den ömna moderligheten, den ofrivillighet och hjälpsamhet, som är redo att aktivt gripa

Varför vilja de ha rösträtt?

Som ett exempel på var kvinnorna ha sina intressen om de sätts i tillfälle att utöva rösträtt och lagstiftning, må här återges en förteckning på lagförslag, som kvinnorna i Massachusetts anhållit måtte bli behandlade och antagna:

1. Att begränsa kvinnors och barns arbetstid (barn under 18 år) till 48 timmar i veckan, så att de skola åtnjuta samma skydd som nu ges män i statens tjänst och vid järnvägarna.

2. Att begränsa arbetet för kvinnor och unga flickor vid de underjordiska järnvägarna för att skydda deras hälsa och moral.

3. Att anskaffa tio extra yrkesinspektörer, som skulle tillse att de lagar som nu finnas för kvinnor och barn efterlevs. (Fem sådana inspektörer ha sedan tillsatts provisoriskt för ett år.)

4. Att låta minimilönkommittén följa sitt arbete rörande löneförhållanden för illa avlönade flickor och kvinnor genom att bemyndiga dem att utbetala felande lönesummor, och att laga att de arbetande föra journal över arbetstimmarna, så att kommittén kan bedöma huruvida de arbetande erhålla sådan betalning för en hel arbetsdag att de kunna leva på den.

5. Att höja åldersgränsen för barn i industriarbete från 14 till 16 år. (Regeringen önskar att barnen skola hållas i skola så länge som möjligt för att bli bättre rustade att kunna gagna sitt land.)

6. Att främja vidare utbildning för alla arbetande barn, så att de skola bli bättre arbetare och bättre medborgare.

7. Att bevilja understöd åt mödrar med barn under 16 år, så att dessa kunna hållas kvar i skolan i stället för att tvingas till fabriker innan de blivit tillräckligt utvecklade för att kunna gagna sitt land.

8. Att bilda en särskild avdelning i domstolen för familjemål, så att kvinnor och barn må bli förskonade från offentligheten av de offentliga förhandlingarna.

9. Att tillåta kvinnor rösta i frågan om att ge städer rätt att sälja rusdrycker.

10. Att öka lönen för de rengöringsarbeterskor, som äro sysselsatta i riksdagshuset, till 30 cent i timmen, som en hjälp att möta dyrtiden. (Ett stort antal förhöjningar ha beviljats manliga tjänstemän, en ökning från ett till två tusen dollar om året.)

Massachusetts riksdag, sammansatt av män, valda av män, vägrade att bevilja någon av dessa skyddsåtgärder.

1917 års barnlagar.

Upplysnings- och diskussionsmöte i Stockholm i oktober.

Inbjudning har i dagarna utfärdats av ärkebiskop Söderblom, biskop Ullman och landshövding Sahlin till ett av Sv. Fattigvårdsförbundets barnavårdsutskott anordnat upplysnings- och diskussionsmöte om 1917 års barnlagar, som skall äga rum i Stockholm den 10-11 oktober. Mötet är närmast avsett för Stockholms län med dess barnavårdsnämnder och barnavårdsmän, men äga jämval andra myndigheter samt enskilda, intresserade personer i och utom länet att deltaga. Mötet som hålles i Sv. Läkarellskapets stora sal, kommer att öppnas av ärkebiskopen med ett inledande föredrag torsdagen den 10 okt. kl. 12 midd. Programmet upptager vidare en översikt av ifrågakvarnande lagar samt föredrag om de mest aktuella spörsmålen på området, god tid är anslagen till diskussion samt för framställande av frågor att av närvarande sakkunniga besvaras. Föredragshållare bli hovrättsrådet Holdo Edling, vilken i lagberedningen deltagit i utarbetandet av dessa lagar, konsulent Lars Barkman samt kyrkoherden i Malmö Hagb. Isberg. Anmälan om deltagande i mötet göres till Sv. Fattigvårdsförbundets barnavårdsutskott, Norrlångsgatan 17, 3 tr., avgiften är 2 kronor.

Kvinnliga jordbrukare och tråkigheten på landsbygden.

I England har jordbruksarbetet blivit ett av de många nya kvinnliga förvärven. Man har kurser för kvinnliga rättare och inspektörer etc., och i varje län har upprättats kvinnliga organisationscentra som skola svara för bostad och mat och i övrigt efter bästa förmåga sörja för deras välbefinnande. I värsta fall ha dessa kvinnliga jordbruksarbetare inkvarterats och på mer än ett ställe ha godsägare eller andra förmögna donatorer överlämnat landställen, villor eller oanvända slottsflyglar till "landflickorna". För ambulering kvinnliga tröskarelag har man som bostad anskaffat s. k. karavanvagnar.

Då många av dessa "landflickor" äro bildade unga kvinnor, ha de inte så sällan haft mer att ge än blott och bart den fysiska arbetskraften. En och annan notis talar om aftonunderhållningar med teaterstycken, musik och sång etc., som de anordnat. Därigenom ha de bidragit till lösningen av den även i England aktuella frågan om tråkigheten på landsbygden. I dessa flickors vistelse bland jordbrukare ser man också åtminstone hjälp till lösningen av ett annat vida svårare problem, landsbygdens avfolkning, i det att de unga flickorna få rotfäste på landet, lära sig älska arbetet med jorden och bidra till att ge det ny heder och ära.

Riks 25 50 Allm. 62 96

La fleuriste
Kgl. Hofblomsterhandel

Malmorgsgatan 6, Stockholm

Söders "English School"

Engelska lektioner och översättningar.
Erstagatan 26. Allm. Tel. Söder 36035.
Annie I. Scott.

De indiska kvinnorna kräva rösträtt.

Inför "The Bombay Provincial Conference", som nyligen höll sitt årsmöte i Bijapur, framträdde en resolution, vari förordades utsträckning av rösträtten även till kvinnor. Konferensen hade mottagit ett dokument, undertecknat av över hundra bildade kvinnor i Bombay, vilka uppmanade den att uttala sin åsikt i fråga om den kvinnliga rösträtten. I resolutionen, som antogs på förslag av den välkända skaldinnan Sarojini Naidu, gav konferensen uttryck åt sin tillfredsställelse över Bombay-kvinnornas anhållan om dess stöd åt rösträttsrörelsen i Indien, samtidigt med att den högtidligen uttalade som sin åsikt, att rösträtt borde givas åt kvinnor likaväl som åt män.

I staten Maisur, som regeras av en indisk furste, ha såväl de hinduiska som de muhammedanska medlemmarna av folkförsamlingen givit uttryck åt sin önskan, att stadgandena om kommunala val må ändras så att även kvinnor få rätt att deltaga däri. Om kvinnor ej tillerkännas rätten att väljas till kommunala ämbeten, böra de, heter det vidare, åtminstone erhålla rösträtt. En av medlemmarna föreslog, att särskilt förtjänta kvinnor skulle kunna väljas till ordförande eller vice ordförande i församlingen, men Maisurs statsminister framhöll, att landet ännu icke vore moget för införandet av dylika förändringar.

Insänd litteratur.

Jesus försvarsnihilist. Den kristna församlingen måste kräva fred och världsrustning. Av Johannes Uddin. Fosforos förlag.

Vilken ståndpunkt man än intar i den mycket svåra frågan om ögonblicklig avrustning just nu, när stormakternas rovlustnad visat sig uppenbar, är det dock av stort intresse att taga del av denna pastor Uddins lilla bok om Kristus ställning till frågan. Han visar med mängder av citat hur bibeln är "försvarsnihilistisk" och boken är ett bidrag till det så att säga moderna sätt att läsa bibeln, som nu börjar göra sig gällande, t. ex. hos Wells "Gud, den osynlige konungen".

Detta märke är en garanti
då Ni köper en symaskin.
Begär alltid Husqvarna!

Rättfärdighetskänslan är en av de ädlaste mänskliga egenskaperna; en av dem som senast framträdde, en av de sällsyntaste och dyrbaraste. Vi älska och ära rättfärdigheten. I somliga av livets förhållanden söka vi handhava den — på sätt och vis; men många av våra åtgärder äro fortfarande så påtagligt orättfärdiga, att man skulle tro att denna dygd ännu blott var en ofödd dröm.

Rättfärdighet följer med frihet och jämlikhet. För att i dess helhet förstå den, måste man först få blick för likställdhet och därefter harmas över olikhet. Får man en känsla av jämvikt och jämvikt, då skall man nog lägga märke till avvikelserna.

(Mrs Perkins Gilman.)

Prenumerera på Rösträtt för Kvinnor.

Om ni ej vägar ta den för ett år, så försök med sista kvartalet.

Rösträtt för Kvinnors

femtonde nummer för 1918 innehåller bl. a.:

Birgittadagens kvinnogestalt. Med porträtt av Susan B. Anthony.

En av de största som brutit väg. Av V. e. K. Kvinnornas motståndskraft i det industriella arbetet.

Karl Warburg †.

En manlig syn på kvinnliga arbetare.

Nutidens grekiska kvinna. Av E. P.

Kvinnorna i livsmedelsnämnderna.

Vad Jean Jacques Rousseau har sagt. Av Maudlin.

Den frivilliga pensionsförsäkringen. Ett genmäle.

En svenska intar en ledande ställning i krigsarbete i Amerika.

Ett presidentord.

Kvinnliga jordbrukare och tråkigheten på landsbygden.

Varför vilja de ha rösträtt?
Kärlek och rösträtt. Av Tinni Störner.

in där den behöves, och för att denna sanna kvinnlighet skall komma till sin rätt och kunna bli samhallet till verkligt gagn behöva vi kvinnor det medlet, som kallas politisk rösträtt."

"Måhända ligger det någon sanning i vad ni säger", svarade d:r Malm eftertänksamt, "men mitt viktigaste skäl mot kvinnans politiska rösträtt är dock detta, att den kommer att vålla oenighet i hemmet. Ni inser väl, att det kommer att bli split och tvister mellan makarna, när de ha olika åsikter i politiken. Jag anser det vara bäst och lyckligast för kvinnorna själva, om de ej ha rösträtt, ty de riskera i så fall ej att genom tvedrätt förstöra hemmets frid."

"Men det är då ej kvinnans politiska rösträtt, som vållar oenigheten", genmålde Märta lugnt, "det är ju olikheten i åsikter, som är skuld därtill, och denna olikhet lär i så fall finnas antingen hon har politisk rösträtt eller ej. För min del tror jag ej, att olika åsikter i politik behöva vålla mera stridigheter i hemmet än olika åsikter i andra frågor. En dylik olikhet torde, åtminstone i de flesta fall, ej ha den

störande inverkan på makarnas förhållande till varandra som olika smak i fråga om nöjen och levnadssätt har. För övrigt, den som ej kan tolerera en annan politisk åsikt hos sin maka, bör naturligtvis före äktenskapet förvisna sig om att det i detta avseende är överensstämelse mellan dem. Toleranta makar torde däremot känna sig tillfredsställda därmed, att den ene såväl som den andra genom valedeln får ge uttryck åt sin mening."

"Kvinnan har dock som maka och mor ett så stort indirekt inflytande, att det direkta tyckes vara alldeles överflödigt. Det kan ni väl ändå ej förneka, fröken Märta!"

"Jag förstår helt enkelt ej den logiska tankegången hos dem, som anse kvinnans inflytande skadligt, när det verkar direkt mot däremot nyttigt, när det förmedlas genom mannen. Det är ju i båda fallen samma önskningsar och strävanden, som skola förverkligas. Det finns också en del saker, som förbises, då det talas om att kvinnans indirekta inflytande är tillfylles. Alla kvinnor ha ej tillfälle att utöva inflytande på en man. Antag också att det finnes fall, där de kvinnliga anförvanterna

äro av olika mening, eller där mannen är oemottaglig för allt kvinnligt inflytande. För övrigt, nog bör väl den man, som går till valurnan ge uttryck åt sin egen åsikt. Och innan ni förklarar det vara bäst och lyckligast för kvinnan att vara utan direkt inflytande på de lagar, som röra henne själ, hennes barn, hennes hem, så tänk efter om ni skulle tycka det vara bäst och lyckligast för er att leva utan detta inflytande. Om förhållandet vore omvänt, och kvinnorna hade politisk rösträtt men ej männen, tror ni, att ert inflytande som make och far vore tillräckligt för er? Ni män värdesätta ju den politiska rösträtten som ert säkraste skydd, er dyrbaraste medborgerliga rättighet. Hur kan ni då förmena kvinnorna, de svagare, samma sökra skydd? Hur kan ni förvägra er mor, er maka, er syster och dotter den dyrbaraste av alla medborgerliga rättigheter? En fråga, som berör mer än halva folkets livsintressen, avfärdar ni med några klandrande eller hänande ord utan att göra er det minsta lilla besvär med att sätta er in i densamma."

Märta tystnade. Hon hade talat sig

varm. D:r Malm såg på henne. Den höga, breda pannan liksom tillkännagav, att där inom fanns rum för klara, djupa tankar, och han fick en tydlig förnimmelse av det orimliga i att den som tänkte så klart och logiskt över alla livets förhållanden skulle dömas till att vara medborgerligt omtydd. Det fasta draget kring hennes mun sade honom, att hon skulle hålla ut i kampen till målet var vunnit. Och för samma mål som hon kämpade nu tusentals kvinnor i landet. Det var han och hans meningsfränder, som gjorde kampen så tung för dem, och gång efter annan hindrade deras seger. Han tyckte, att Märtas sista anklagande ord ännu ljödo i hans öron. Inför denna unga flickas stora hänförelse och djupa allvar greps han av en känsla av blygsel över egen självgodhet och kortsynthet. Han böjde sig fram efter den lilla blekgröna tidningen, som låg i Märtas knä, och det låg någonting avbedjande i stämman, när han sade: "Får jag lov att låna den? Jag skall söka läsa den med förståelse."